

DE WET OP DE BIJZONDERE INLICHTINGENMETHODEN

Wauter VAN LAETHEM
Dirk VAN DAELE
Bart VANGEEBERGEN
(eds.)

Vast Comité van Toezicht op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten
Comité permanent de contrôle des services de renseignements et de sécurité

intersentia

Antwerpen – Oxford

INHOUD

<i>Lijst met afkortingen</i>	xiii
<i>Woord vooraf</i>	xvii
Hoofdstuk I.	
Genese en krachtlijnen van de Wet van 4 februari 2010 op de bijzondere inlichtingenmethoden	
Hugo VANDENBERGHE; m.m.v. Thomas VAN ONGEVAL	1
I.1. Inleiding	1
I.1.1. Huidig wettelijk kader voor onze inlichtingendiensten	1
I.1.2. Opdracht van de veiligheidsdiensten	2
I.1.3. Dwangmiddelen om gegevens te verzamelen	2
I.1.3.1. Algemeen	2
I.1.3.2. Verzamelen van gegevens	3
I.2. Nood aan uitbreiding van de mogelijkheden	3
I.3. Methoden van gegevensverzameling	8
I.3.1. Algemeen	8
I.3.2. Gewone methoden	8
I.3.3. Specifieke methoden	10
I.3.3.1. Overzicht van de specifieke methoden	10
I.3.3.2. Aanwending van de specifieke methoden	11
I.3.4. Uitzonderlijke methoden	12
I.3.4.1. Overzicht van de uitzonderlijke methoden	12
I.3.4.2. Aanwending van de uitzonderlijke methoden	13
I.3.5. Bijzondere procedure voor methoden ten aanzien van de advocaat, de arts of de journalist	15
I.4. Toezicht en controle	17
I.4.1. De Commissie	17
I.4.1.1. Samenstelling	17
I.4.1.2. Taak	18
I.4.2. Het Vast Comité I	18
I.4.3. Toezicht en controle in een rechtsvergelijkend perspectief	20
I.5. De bijzondere inlichtingenmethoden en het opsporings- of gerechtelijk onderzoek	21

I.6. Democratische controle.....	23
I.7. Conclusie.....	26
Hoofdstuk II.	
De BIM-Wet in vogelvlucht	
Bart VANGEEBERGEN en Dirk VAN DAELE.....	29
II.1. Inleiding.....	29
II.2. De algemene bepalingen.....	30
II.2.1. Het respect voor de rechten en vrijheden.....	30
II.2.2. Het legaliteitsbeginsel.....	30
II.2.3. De verwerking van (persoons)gegevens.....	31
II.2.4. Het plegen van strafbare feiten.....	33
II.2.4.1. Valse naamdracht.....	33
II.2.4.2. Het plegen van andere strafbare feiten.....	34
II.3. De gewone methoden voor het verzamelen van gegevens.....	36
II.3.1. Algemeen.....	36
II.3.2. De toepassingsvoorwaarden.....	37
II.3.3. De methoden in kwestie.....	38
II.3.3.1. Het vorderen van informatie van overheidsinstanties ...	38
II.3.3.2. Het vorderen van informatie van private organisaties en personen.....	40
II.3.3.3. De observatie en de doorzoeking als gewone methoden.....	41
II.3.3.4. Het betreden van voor het publiek toegankelijke plaatsen.....	42
II.3.3.5. Het gebruik van menselijke bronnen.....	42
II.4. De specifieke methoden voor het verzamelen van gegevens.....	43
II.4.1. Algemeen.....	43
II.4.2. De toepassingsvoorwaarden.....	43
II.4.3. De methoden in kwestie.....	45
II.4.3.1. De observatie en de doorzoeking als specifieke methoden.....	45
II.4.3.2. Het vorderen van identificatiegegevens van postverkeer.....	46
II.4.3.3. Het vorderen van identificatiegegevens van elektronisch communicatieverkeer.....	47
II.4.3.4. Het vorderen of opsporen van verkeersgegevens en de lokalisering van elektronisch communicatieverkeer ...	48
II.5. De uitzonderlijke methoden voor het verzamelen van gegevens.....	50
II.5.1. Algemeen.....	50
II.5.2. De toepassingsvoorwaarden.....	52

II.5.3. De methoden in kwestie	54
II.5.3.1. De observatie en de doorzoeking als uitzonderlijke methoden	54
II.5.3.2. Het oprichten van rechtspersonen en het verzamelen van informatie onder dekmantel	55
II.5.3.3. Het openen en kennisnemen van post	57
II.5.3.4. Het vorderen van bankgegevens	58
II.5.3.5. Het binnendringen in een informaticasysteem	58
II.5.3.6. Het onderscheppen van communicatie	60
II.6. Besluit	63
Hoofdstuk III.	
De observatie en doorzoeking van plaatsen	
Bart VANGEEBERGEN en Dirk VAN DAELE	65
III.1. Inleiding	65
III.2. De gehanteerde criteria	66
III.2.1. Het al dan niet aanwenden van technische hulpmiddelen	66
III.2.2. De plaats van uitvoering	67
III.2.2.1. De private plaatsen	68
III.2.2.2. De (voor het publiek toegankelijke) publieke plaatsen	70
III.2.2.3. Besluit	72
III.2.3. De aard van de observatie	73
III.2.4. Besluit	74
III.3. De doorzoeking	74
III.3.1. De doorzoeking als gewone methode	74
III.3.2. De doorzoeking als specifieke methode	75
III.3.3. De doorzoeking als uitzonderlijke methode	78
III.3.4. Besluit	80
III.4. De observatie	83
III.4.1. De observatie als gewone methode	83
III.4.2. De observatie als specifieke methode	84
III.4.3. De observatie als uitzonderlijke methode	86
III.4.4. Besluit	87
III.5. Algemeen besluit	91

Hoofdstuk IV.	
Checks and balances	
<i>A priori</i> en <i>a posteriori</i> controle	
Peter DE SMET	93
IV.1. Situering en genese	93
IV.2. De Commissie	94
IV.2.1. Wettelijke grondslag, samenstelling en werking	94
IV.2.2. Toezichtopdracht van de Commissie	97
IV.2.2.1. Algemeen regime	97
IV.2.2.1.1. Regels van toepassing op de specifieke en de uitzonderlijke methoden	97
IV.2.2.1.2. Regels van toepassing op de specifieke methoden	98
IV.2.2.1.3. Regels van toepassing op de uitzonder- lijke methoden	99
IV.2.2.2. Additioneel regime	102
IV.2.2.2.1. Inzet van rechtspersonen	103
IV.2.2.2.2. Inzet van afluistermaatregelen	103
IV.2.2.2.3. Plichtplegingen ten aanzien van advocaten, artsen en journalisten	103
IV.2.2.2.4. Samenloop tussen de inzet van methoden en gerechtelijke actie	105
IV.2.2.2.5. Opstellen van een niet-geclassificeerd proces-verbaal	105
IV.2.2.2.6. Machtiging tot plegen van misdrijven ..	106
IV.3. Het Vast Comité I	107
IV.3.1. Wettelijke grondslag, samenstelling en werking	107
IV.3.1.1. De actuele regeling	107
IV.3.1.2. Nieuwe bepalingen in de BIM-Wet	110
IV.3.2. De nieuwe controleopdracht van het Vast Comité I	111
IV.3.2.1. De vatting van het Vast Comité I	111
IV.3.2.2. De concrete controle door het Vast Comité I	112
IV.3.2.3. De rechtsprekende bevoegdheid van het Vast Comité I	114
IV.3.2.4. De adviserende bevoegdheid van het Vast Comité I	116
IV.4. Besluit	116

Hoofdstuk V.	
De Algemene Dienst inlichting en veiligheid en de BIM-Wet	
Michel HELLEMANS	119
V.1. Het belang van doeltreffende inlichtingenmethoden	119
V.2. De BIM-Wet	121
V.2.1. De gewone methoden	121
V.2.2. De specifieke en uitzonderlijke methoden	122
V.3. Aandachtspunten voor de implementatie van de BIM-Wet binnen de ADIV	123
V.4. Perspectief: inlichtingen en specificiteit	126
Hoofdstuk VI.	
De Veiligheid van de Staat en de BIM-Wet	
Alain WINANTS	127
VI.1. Inleiding	127
VI.2. De huidige methoden	129
VI.3. De nood aan uitbreiding van de methoden	131
VI.4. Impact op de activiteiten van de Veiligheid van de Staat	134
VI.5. Toepassingsgebied van de BIM-Wet	136
VI.6. Randvoorwaarden voor de implementatie van de BIM-Wet	138
VI.7. Enkele beleidsmatige en juridische bemerkingen	139
VI.7.1. De verplichte ambtelijke aangifte bij strafbare feiten	139
VI.7.2. De principes van proportionaliteit en subsidiariteit	143
VI.7.3. Toepassingsgebied van de uitzonderlijke methoden	144
VI.7.4. De samenwerking met de gerechtelijke overheden	145
VI.7.5. De speciale regeling voor journalisten	147
VI.7.6. De kosten	148
VI.8. Conclusie	148
Hoofdstuk VII.	
Het beroeps- en bronnengeheim en de BIM-Wet	
Raf VERSTRAETEN	151
VII.1. Inleiding	151
VII.2. Wetsgeschiedenis	151
VII.2.1. Nood aan een duidelijke wet	151
VII.2.2. Het oorspronkelijk ontwerp en het beroeps- en bronnengeheim	152
VII.3. Basisprincipes: toepassing van inlichtingenmethoden op advocaten, geneesheren en journalisten	154

VII.4. Personeel toepassingsgebied	154
VII.4.1. Geen bescherming van elk beroepsgeheim	154
VII.4.2. Een combinatie van beroepsgeheim en bronnengeheim	156
VII.4.3. Wie is journalist?	158
VII.5. Waarborgen	161
VII.5.1. Onderscheid naargelang categorie.	161
VII.5.2. Meewerken aan een dreiging als basisvoorwaarde	165
VII.5.3. Sanctionering van onwettelijk uitgevoerde methoden?	167
VII.5.4. Rol van de Commissie	168
VII.5.5. Rol van de voorzitter van de Orde: onderscheid tussen enerzijds advocaten en artsen en anderzijds journalisten	170
Hoofdstuk VIII.	
'Daadwerkelijke rechtsmiddelen' na de BIM-Wet	
Wauter VAN LAETHEM	175
VIII.1. Geheime diensten en artikel 13 EVRM.	175
VIII.1.1. Zes vuistregels	176
VIII.1.2. Een overzicht van de interne rechtsmiddelen	180
VIII.2. De Raad van State en de Wet openbaarheid van bestuur	181
VIII.2.1. Het principe: de openbaarheid	181
VIII.2.2. Relatieve en absolute uitzonderingsgronden	182
VIII.3. De Privacycommissie en de Wet Verwerking Persoonsgegevens	186
VIII.3.1. Inzage en verbetering door de privacycommissie	186
VIII.3.2. De bestuurlijke Commissie en de Wet Verwerking Persoonsgegevens	187
VIII.4. De federale ombudsmannen	188
VIII.5. Het Beroepsorgaan inzake veiligheidsmachtigingen, -attesten en -adviezen en een aantal 'restgevallen'	190
VIII.5.1. Het Beroepsorgaan inzake veiligheidsmachtigingen, -attesten en -adviezen	191
VIII.5.1.1. Veiligheidsonderzoeken en veiligheids- verificaties	191
VIII.5.1.2. Onrechtmatig verkregen inlichtingen, het exploitatieverbod en de vernietiging	193
VIII.5.1.3. Een effectief rechtsmiddel	195
VIII.5.2. De Raad van State of de burgerlijke rechter	197
VIII.5.2.1. 'Adviezen' en 'eventuele opmerkingen' van de VSSE en de dossierinzage	197
VIII.5.2.2. Onrechtmatig verkregen inlichtingen en de gevolgen	198

VIII.6. Het Vast Comité I	199
VIII.6.1. Het Vast Comité I als parlementair toezichtorgaan	199
VIII.6.2. Het Vast Comité I als jurisdictioneel orgaan	201
VIII.6.2.1. De notificatieverplichting	202
VIII.6.2.2. Dossierinzage	203
VIII.6.3. Het Vast Comité I als prejudicieel adviesverlener	204
VIII.7. Conclusie	205
Hoofdstuk IX.	
De verhouding tussen de inlichtingen- en veiligheidsdiensten en de gerechtelijke overheden	
Bart VANGEEBERGEN en Dirk VAN DAELE	207
IX.1. Inleiding	207
IX.2. De samenloop van een strafrechtelijk onderzoek en een inlichtingenonderzoek	208
IX.3. De doorstroming van informatie naar de gerechtelijke overheden. ...	211
IX.3.1. De situering van het vraagstuk	211
IX.3.2. De mogelijkheden om inlichtingen door te geven aan de gerechtelijke overheden	212
IX.3.2.1. Het uitgangspunt	212
IX.3.2.2. Het meedelen van strafbare feiten	213
IX.3.2.2.1. De gemeenrechtelijke regeling van artikel 29 Sv.	214
IX.3.2.2.2. De bijzondere regeling van artikel 19/1 W.I&V	215
IX.3.2.2.2.1. Het toepassingsgebied ...	215
IX.3.2.2.2.2. De procedure.	217
IX.3.2.3. Besluit	219
IX.3.3. Het gebruik van inlichtingen door de gerechtelijke overheden	219
IX.3.3.1. Het uitgangspunt	219
IX.3.3.2. Het gebruik van inlichtingen als start- of sturingsinformatie of als grond voor het aanwenden van dwangmiddelen	221
IX.3.3.3. Het gebruik van inlichtingen als bewijs	223
IX.3.3.3.1. De in de rechtspraak ontwikkelde beginselen	223
IX.3.3.3.2. De bijzondere regeling van artikel 19/1 W.I&V	226
IX.3.3.3.3. De wettigheidscontrole op de niet-geclassificeerde processen-verbaal	227

IX.3.3.4. Besluit	229
IX.4. Algemeen besluit	230
Hoofdstuk X.	
De interactie tussen inlichtingendiensten en het gerecht bekeken vanuit een beleidsmatige invalshoek	
Johan DELMULLE	235
X.1. Inleiding	235
X.2. Misvattingen over de samenwerking	236
X.3. De primauteit van het algemeen belang	238
X.4. De samenwerking op het terrein	240
X.5. BIM versus BOM	242
Bijlagen	
Wet van 30 november 1998 houdende regeling van de inlichtingen- en veiligheidsdienst	245
Wet van 18 juli 1991 tot regeling van het toezicht op politie- en inlichting- endiensten en op het Coördinatieorgaan voor de dreigingsanalyse	283
Wet van 11 april 1994 betreffende de openbaarheid van bestuur	289
Wet van 11 december 1998 tot oprichting van een beroepsorgaan inzake veiligheidsmachtigingen, veiligheidsattesten en veiligheidsadviezen	291
Wet van 13 juni 2005 betreffende de elektronische communicatie	293
Wetboek van Strafvordering van 17 november 1808	295
Strafwetboek van 8 juni 1867	297